

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL PLUOŠTINIŲ KANAPIŲ ĮSTATYMO NR. XII-336 2, 3 IR 4 STRAIPSNIŲ IR
NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ KONTROLĖS ĮSTATYMO NR.
VIII-602 8 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMŲ

1. Teisės aktų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane numatyta, kad, siekiant pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis bei inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir taip padidinti šalies tarptautinį konkurencingumą, ypatinga reikšmė tenka gyvybės mokslų sektoriui. Įgyvendinant Lietuvos valstybės strateginius tikslus, prioritetą teikiamas naujoms mokslo žinioms, technologijoms, naujiems produktams pagal sumaniosios specializacijos prioritetus kurti, komercinti ir diegti. Primintina, kad iki 2030 metų vien tik gyvybės mokslų sektoriaus sukuriamą pridėtinės vertės dalis nuo BVP turėtų augti iki 5 proc.

Lietuvos gyvybės mokslų sektoriaus kelrodžio, parengto ir paskelbto 2023 metais (užsakovas Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija bei VšĮ Inovacijų agentūra) duomenimis, vertinant generuojamų pajamų ir kuriamos pridėtinės vertės aspektu, gyvybės mokslų sektorius – vienas iš sparčiausiai besivystančių Lietuvos sektorių. Remiantis VšĮ Inovacijų agentūros duomenimis:

1) nuo 2016 metų šio sektoriaus pardavimo pajamos išaugo beveik 3 kartus (2016 m. jos buvo 506,6 mln. Eur), o 92 proc. sektoriaus produkcijos yra eksportuojama;

2) 2020 m. gyvybės mokslų sektoriaus lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė, palyginti su 2020 m., padidėjo 73 proc. ir siekė 1 085,8 mln. Eur. Sektoriaus eksporto dalis, palyginti su visu lietuviškų prekių eksportu 2021 m., buvo lygi 5,1 proc. (per pastaruosius 10 metų sektoriaus lietuviškos kilmės prekių eksporto dalis bendrame Lietuvos įmonių lietuviškos kilmės prekių eksporte išaugo 5,7 karto);

3) gyvybės mokslų sektoriaus produkcija yra eksportuojama į daugiau nei 100 valstybių. Didžiausios eksporto rinkos 2020 m. buvo Jungtinės Amerikos Valstijos (28 proc.), Vokietija (23 proc.), Lenkija (5,7 proc.). Apie 48 proc. (522 mln. Eur) lietuviškos kilmės gyvybės mokslų sektoriaus prekių eksporto teko ES šalims.

Primintina, kad Lietuvos gyvybės mokslų sektorius pagal inovacijų kūrimą ir diegimą yra vienas iš pirmaujančių Lietuvoje sektorių. 2018–2020 m. laikotarpiu gyvybės mokslų sektoriuje veikiančių įmonių valdymo procesų inovacijų diegimas siekė 45,55 proc., produktų inovacijų diegimas – 53,6 proc. Inovatyvų gyvybės mokslų sektoriaus augimą reikšmingai lėmė investicijos į gyvybės mokslų infrastruktūrą (400 mln. Eur) bei ES fondų parama, skirta MTEPI skatinti (678,90 mln. Eur, iš jų 75,4 mln. Eur buvo skirta sveikatos technologijų ir biotechnologijų kryptims).

Tenka pripažinti, kad nepriklausomai nuo 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane apibrėžtų gyvybės mokslų sektoriaus strateginių tikslų, šio sektoriaus reguliacinė aplinka stokoja aiškumo, nuoseklumo ir proporcingumo siekiamiems tikslams. Atkreiptinas dėmesys, jog gyvybės mokslų srities reguliavimas yra skirtingas įvairiose šalyse. Eksporto sėkmė priklauso nuo to, kaip gerai suprantama ir įsisavinama reguliacinė aplinka bei nuo tinkamai pasirinktos verslo strategijos.

Viena iš gyvybės mokslų sričių yra pluoštinių kanapių segmentas, kuris pasaulyje sparčiai auga. Apskaičiuota, kad 2022 m. pasaulinis pluoštinių kanapių rinkos dydis siekė 6,8 mlrd. JAV dolerių ir tikimasi, jog kasmet nuo 2022 iki 2030 m. šis dydis augs 16,8 proc. Deja, panašus arba analogiškas augimas Lietuvoje šiuo metu nėra objektyviai įmanomas dėl netobulos (neaiškos, nenuoseklios, perteklinės ir dviprasmiškos) teisinės bazės. Akivaizdu, jog tinkamas

šio sektoriaus reguliavimas padidintų ne tik jo plėtrą Lietuvoje, bet ir iš sektoriaus gaunamą pelną, o kartu – ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamas iš mokesčių.

I. Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymo Nr. XII-336 3 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto tikslas

Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymo Nr. XII-336 3 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Pluoštinių kanapių įstatymo projektas) tikslas – patobulinti esamą keičiamo įstatymo redakciją, pašalinant atsiradusias tiek paties reguliavimo, tiek jo taikymo spragas.

Priėmus parengtą Pluoštinių kanapių įstatymo projektą, Lietuvos pluoštinių kanapių teisinė aplinka taptų panaši į pažangiausių ES valstybių narių (pvz., Vokietijos, kuri yra didžiausia Lietuvos gyvybės mokslų sektoriaus eksporto valstybė, išskyrus pluoštinių kanapių produktus, tarpinius produktus bei gaminius). Siūlomi pakeitimai leistų nuosekliai ir atsakingai siekti 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane numatytų gyvybės mokslų sektoriaus tikslų pluoštinių kanapių segmente.

Pluoštinių kanapių įstatymo projekto uždaviniai:

(i) apibrėžti pluoštinių kanapių produktų, tarpinių produktų bei gaminių eksportą, kadangi dabartinė įstatymo redakcija nenumato tokios kategorijos, kas kelia įstatymo taikymo klausimų gyvybės mokslų sektoriaus dalyviams bei kontrolės institucijoms.

(ii) apibrėžti pluoštinių kanapių auginimo sąlygas atviraime ir uždaraime grunte. Pastarasis auginimas tamptai susijęs su inovatyvių pluoštinių kanapių auginimo metodų bei našumą didinančių technologijų taikymu. Primintina, kad šių technologijų sukūrimas, išvystymas bei sėkmingas pritaikymas yra finansuojami tiek ES, tiek Lietuvos valstybės lėšomis. Akivaizdu, jog keliant reikalavimus pareiškėjams dėl technologijų pritaikomumo, turi būti sukurta ir užtikrinta tinkama teisinė aplinka šiems sprendimams ir procesams.

(iii) numatyti, jog galutiniam vartotojui skirtų pluoštinių kanapių gaminių pakuotėse turi būti aiškiai nurodyta galutinė gaminio vartojimo paskirtis ir vartojimo būdas. Primintina, kad gaminant pluoštinių kanapių produktus arba tarpinius produktus, ypač kai jie tiekiami į kitas ES valstybes kaip būsima žaliava šių valstybių gyvybės mokslų sektoriaus dalyviams (farmacijos pramonei, medicinos prietaisų pramonei, mokslo įstaigoms, maisto ar kosmetikos pramonei), nėra galimybės žinoti ir nustatyti galutinio žaliavos panaudojimo tikslo. Kaip jau buvo minėta, gyvybės mokslų srities, įskaitant, bet neapsiribojant pluoštinių kanapių sektorių, reguliavimas yra skirtingas įvairiose šalyse (tiek dėl maksimalaus leistino THC kiekio, tiek dėl gamybos ir tiekimo į rinką sąlygų, tiek dėl produktų ženklinimo), tad nustatyti reikalavimus Lietuvos pluoštinių kanapių sektoriaus dalyviams ženklini negalutiniam vartotojui skirtą produkciją (tiesiog tiekiamam į rinką, pardavimas tarp kelių verslo subjektų (B2B, angl. *business to business*) pagal Lietuvos Respublikos reikalavimus yra nepagrįstas ir perteklinis.

(iv) numatyti, kad laboratoriniai tyrimai būtų atliekami ne tik valstybės valdomoje, bet ir kitose Lietuvos Respublikos akredituotose laboratorijose, kadangi akreditacijos sąlygos ir jų laikymosi priežiūra yra vienoda tiek valstybės, tiek aukštosios mokyklos, tiek privataus kapitalo laboratorijai. Šiuo metu yra vienintelė laboratorija – Nacionalinis maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto laboratorija, tačiau augantis pluoštinių kanapių segmento potencialas reikalauja operatyvesnių tyrimų atlikimo terminų, tikslesnės ir pažangesnės įrangos naudojimo, specifiskesnių tyrimų rezultatų, kurių reikalauja užsakovai (pvz., Vokietijos gyvybės mokslų srityje pluoštinių kanapių segmente veikiančios farmacijos kompanijos, medicinos prietaisų gamintojai bei kosmetikos gamintojai).

(v) pašalinti egzistuojančią teisinę spragą, jog eksportui gaminamų pluoštinių kanapių produktų, tarpinių produktų bei gaminių maksimalus leidžiamas THC kiekis nustatomas pagal Lietuvos Respublikos, o ne šalies į kurią eksportuojami produktai bei gaminiai, teisinius reikalavimus.

II. Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo Nr. VIII-602 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto tikslas

Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo Nr. VIII-602 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – NPMKĮ projektas) tikslas – užtikrinti, kad Pluoštinių kanapių įstatymo projekte siūlomi minėto įstatymo 3 straipsnio 5 dalies bei 4 straipsnio 4 dalies pakeitimai (dėl akredituotos laboratorijos įgalinimo ir įveiklinimo) būtų tinkamai įgyvendinami.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie SAM (toliau – VVKT) pateiktą informaciją, šiuo metu egzistuoja teisinė spraga, susijusi su į I sąrašą įtrauktų medžiagų standartų leidimų išdavimu. Esamas reguliavimas nenumato, kad aukštosios mokyklos laboratorija (jeigu ji nevykdo mokslinio projekto), arba privataus kapitalo laboratorija, įvykdžiusi visas teisės aktuose nustatytas sąlygas, galėtų kreiptis į VVKT ir gauti į I sąrašą įtrauktos medžiagos standartą, kuris tampa privaloma dalimi pabaigti laboratorijos akreditaciją teisės aktų nustatyta tvarka. Kitaip tariant, Lietuvos valstybei nustačius konkrečius gyvybės mokslų sektoriaus tikslus bei rodiklius 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane bei susijusiose dokumentuose, šių tikslų ir rodiklių įgyvendinimo realumas pluoštinių kanapių segmente nebuvo įvertintas ir užtikrintas.

Priėmus parengtą NPMKĮ projektą, būtų pašalinta šiuo metu egzistuojanti spraga ir sudaryta galimybė turėti Lietuvoje kelias akredituotas laboratorijas, kurios kvalifikuotai teiktų pluoštinių kanapių produktų, tarpinių produktų bei gaminių ištyrimą ne tik Lietuvos gyvybės mokslų srities pluoštinių kanapių segmento dalyviams, bet ir kitų ES valstybių narių suinteresuotiems asmenims.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų pakeitimų projektus parengė Seimo narės Aušrinė Armonaitė ir Morgana Danielė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai:

Galiojančiose Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatyme bei Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatyme yra teisės spragos, kurios neapibrėžia:

- 1) pluoštinių kanapių produktų, tarpinių produktų bei gaminių eksporto sąvokos;
- 2) nenustato pluoštinių kanapių auginimo sąlygų uždarame grunte, nors tokioms sąlygoms kurti, vystyti ir kapitalizuoti skiriamas finansavimas;
- 3) galimybių ir sąlygų įkurti ne tik valstybės, bet ir kito pavaldumo, akredituotų laboratorijų;
- 4) sąlygų ir tvarkos, kaip turi būti ženklinami pluoštinių kanapių produktai, tarpiniai produktai bei gaminiai, neskirti galutiniam vartotojui. Šių reikalavimų nebuvimas kelia diskusijų tarp pluoštinių kanapių segmento dalyvių ir kontrolės institucijų, tačiau nei viena iš šių pusių neturi teisiškai pagrįstų bei tvarių atsakymų. Pabrėžtina, kad šios srities, kaip ir kitų gyvybės mokslų sričių reguliavimas, yra skirtingas įvairiose ES šalyse;
- 5) maksimalaus leidžiamo THC kiekio, esančio eksportuojamuose pluoštinių kanapių produktuose, tarpiniuose produktuose bei gaminiuose, nustatymo taisyklių, kadangi pagal tarptautinę praktiką šiuos reikalavimus nustato tos valstybės, į kurią eksportuojama, teisės aktai.

Darytina išvada, kad galiojančios Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatyme bei Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatyme redakcijos neužtikrina tinkamo, nuoseklaus ir aiškaus 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano gyvybės mokslų sektoriaus pluoštinių kanapių segmento tikslų įgyvendinimo.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

I. Pluoštinių kanapių įstatymo projektu siūloma apibrėžti pluoštinių kanapių produktų, tarpinių produktų bei gaminių eksporto sąvoką, apibrėžti pluoštinių kanapių auginimo sąlygas atvirame ir uždareme grunte, numatyti, jog galutiniam vartotojui skirtų pluoštinių kanapių gaminių pakuotėse turi būti aiškiai nurodyta galutinė gaminio vartojimo paskirtis ir vartojimo būdas, taip pat numatyti, kad laboratoriniai tyrimai būtų atliekami ne tik valstybės valdomoje, bet ir kitose Lietuvos Respublikos akredituotose laboratorijose, kadangi akreditacijos sąlygos ir jų laikymosi priežiūra yra vienoda tiek valstybės, tiek aukštosios mokyklos, tiek privataus kapitalo laboratorijai ir tuo pačiu pašalinti egzistuojančią teisinę spragą, jog eksportui gaminamų pluoštinių kanapių produktų, tarpinių produktų bei gaminių maksimalus leidžiamas THC kiekis nustatomas pagal Lietuvos Respublikos, o ne šalies į kurią eksportuojami produktai bei gaminiai, teisinius reikalavimus.

Priėmus parengtą Pluoštinių kanapių įstatymo projektą būtų pašalintos esamos teisinės spragos, sukurta tvari, nuosekli ir aiški gyvybės mokslų sektoriaus pluoštinių kanapių segmento veiklos aplinka ir sudarytos sąlygos tinkamai siekti 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano tikslų gyvybės mokslų srityje.

II. NPMKĮ projektu siūloma užtikrinti, kad Pluoštinių kanapių įstatymo projekte siūlomi minėto įstatymo 3 straipsnio 5 dalies bei 4 straipsnio 4 dalies pakeitimai (dėl akredituotos laboratorijos įgalinimo ir įveiklinimo) būtų tinkamai įgyvendinami.

Priėmus parengtą NPMKĮ projektą, būtų pašalinta šiuo metu egzistuojanti spraga ir sudaryta galimybė turėti Lietuvoje kelias akredituotas laboratorijas, kurios kvalifikuotai teiktų pluoštinių kanapių produktų, tarpinių produktų bei gaminių ištyrimą ne tik Lietuvos gyvybės mokslų srities pluoštinių kanapių segmento dalyviams, bet ir kitų ES valstybių narių suinteresuotiems asmenims.

II. Priėmus Pluoštinių kanapių įstatymo projektą bei NPMKĮ projektą, bus prisidėta prie gyvybės mokslų sektoriaus kuriamos pridėtinės vertės augimo ir sektoriaus konkurencingumo augimo, lyginant su kitomis ES šalimis.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jų rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pakeitimų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektai kriminogeninei situacijai ir korupcijai neigiamos įtakos neturės, kadangi reglamentuojama veikla su legalioje (licencijuotoje) apyvartoje esamais pluoštinių kanapių produktais, tarpiniais produktais bei gaminiais, tikslinant veiklos ir laboratorinių tyrimų organizavimo ir vykdymo sąlygas.

7. Įstatymų įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektai pagerins gyvybės mokslų sektoriaus pluoštinių kanapių segmento veiklą, įneš didesnę aiškumą segmento dalyviams bei kontroliuojančioms institucijoms, pašalins

šiuo metu egzistuojančias spragas bei prisidės prie verslo sąlygų skaidrumo bei šio segmento veiklos plėtos.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektais siūlomi nuostatų pakeitimai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams, priešingai įstatymų projektais prisidedama prie 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano tikslų, keliamų gyvybės mokslų sektoriui, tinkamo įgyvendinimo.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Įstatymų projektų rengimas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

11. Įstatymų projektų atitikties Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymų projektai neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos nuostatoms bei Europos Sąjungos teisei.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymų projektus, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija bei Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija turės peržiūrėti ir patobulinti šiuo metu galiojančius Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymo reikalavimus įgyvendinančius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymų projektams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektų nuostatoms įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondo lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis „pluoštinės kanapės“, „pluoštinių kanapių gaminiai“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomi įstatymų projektų pagrindimai ir paaiškinimai nėra reikalingi.

Teikia

Seimo nariai

Aušrinė Armonaitė

Morgana Danielè